

BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QUVCHILARNING QIZIQISH VA QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH BUGUNGI KUN DAVR TALABI

Sobirjonova Nodirabegim Xayotullo qizi

*Andijon davlat pedagogika instituti Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
(boshlang'ich ta'lim) yo'nalishi 1-bosqich magistranti*

Boshlang'ich ta'limning asosiy maqsadi o'quvchining o'qishga bo'lgan qiziqishi va qobiliyatlarini rivojlantirish bugungi kun davr talabiga mos holda o'quvchilarni fanlarga qiziqitirib darslarni noan'anaviy usulda o'tishimiz zarur hisoblanadi. Har bir e'tibor shundaki, kelajakda farzandlarimiz o'z o'rniga ega, dunyo standartlariga xos va mos holda har tomonlama yetuk, barkamol bo'lishligiga qaratilgan. Buning uchun poydevor oilada, maktabgacha ta'lim muassasasida, ayniqsa boshlang'ich ta'limda o'z o'rniga ega bo'lmog'i lozim. Binobarin, boshlang'ich ta'lim mamlakatimizda amalda bo'lgan uzluksiz ta'lim tizimining hal qiluvchi bosqichlaridan sanaladi. Chunki ushbu bosqich o'z mazmun-mohiyatiga ko'ra, o'quvchilarga fan yo'nalishlari bo'yicha boshlang'ich bilimlar beradi. Shunday ekan, boshlang'ich sinf o'qituvchisi Davlat ta'lim standarti bo'yicha bolalarning mantiqiy tafakkur qila olish salohiyatini, aqliy rivojlanishini, dunyoqarashini, kommunikativ savodxonligini va o'z-o'zini anglash salohiyatini shakllantirishga, erkin fikrlay olish, o'zgalar fikrini anglash, o'z fikrini og'zaki va yozma ravishda ravon bayon qila olish ko'nikmalarini egallashlariga erishishi lozim. Shu boisdan ham boshlang'ich sinflar o'quv jarayonidagi bir xillikka barham berish dars jarayonini turli tumanligini, rang barangligini ta'minlash maqsadida ilg'or pedagogik va innovatsion texnologiyalarni keng joriy etishga mo'ljallangan o'quv-metodik qo'llanmalarni yaratish va tadbiq qilish davr talabidir. Shu bilan birga, dars jarayonida maxsus tayyorlagan multimediali ilovalardan, videolavhalardan, turli animatsion materiallardan foydalanib, o'quv jarayoni tashkil qilinganda, o'quvchilarning amaliy tafakkur va tasavvurlarini shakllantirishda mavzuga bo'lgan qiziqishlarini orttiradi va tez tushunib olishlariga imkoniyat yaratadi. Shuningdek, dars davomida o'quvchilar charchab qolmasligi va zerikmasliklari uchun musiqali dam olish daqiqalari ham tashkil etilishi maqsadga muvofiqdir. Huddi shunday, boshlang'ich sinflarda

matematika darslarida didaktik o'yin va boshqotirmalardan foydalanish o'quvchilarning mantiqiy fikrlash va hozirjavoblik qobiliyatlarini yanada rivojlantiradi. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining boshlang'ich sinflarida o'quv jarayonini axborot kommunikatsiya vositalaridan foydalangan holda shakllantirish o'qituvchidan o'quvchiga o'qituvchining ishtirokisiz mustaqil tarzda amalga oshirish uchun zarur bo'lgan elementlarni, didaktik materiallarni berish (o'quv masalalarini qo'yish, amaliy predmetli mazmunini aniqlash, har bitta alohida amallarning bajarilishi bo'yicha namunalarni ko'rsatib berish, har bir harakat va amallarning bajarilishini nazorat qilib borish, masalaning yechilganligini, tugallanganligini baholash) uzluksiz tarzda ketma-ket kechadigan jarayondir. Boshlang'ich sinflarda kompyuterli o'qitish – predmetlar muhitini elementlarini o'zgartiruvchi va boyituvchi sifatida qaraladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida aynan bunday yoshda bolaning aqliy qobiliyatlarini jadal rivojlanish jarayoni kechadi, uning intellektual salohiyatini rivojlanishi uchun fundament yaratiladi. O'quv jarayonida pedagogik, innovatsion va axborot texnologiyalaridan foydalanish boshlang'ich ta'limning dolzarb masalalarini samarali yechish uchun imkoniyat yaratadi, jumladan:

- o'quv jarayonini qiziqarli va maxsuldor qilish hisobiga o'quvchida materialni anglab olish motivatsiyasi ortadi;
- mustaqil ishlash va o'zini-o'zi nazorat qilish ko'nikmasi rivojlanadi;
- darsning samaradorligini va har bir o'quvchining o'zlashtirishini ta'minlaydi;
- har bir o'quvchining fikrlashini, bilish hissiyotini, maqsad sari intilishlarini, ma'naviy tasavvurlarini rivojlantirish hisobiga umumiy faol rivojlanishga erishiladi;
- sinfdagi barcha bolalarning faol ishlashi ta'minlanadi.

Innovatsion va axborot texnologiyalarini ta'lim jarayoniga tadbiq qilishni zamonaviy axborot dunyosining rivojlanishidagi mantiqiy va zaruriy qadam deb xarakterlash mumkin. Kompyuterlarning o'quv jarayoniga jadal kirib kelishi pedagoglar hayotida misli ko'rilmagan darajada o'qitishning yangi turlarini, shakllarini keltirib chiqardi. Boshlang'ich ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanish ikkita asosiy masalani yechish bilan bog'liq: bolalarni yangi texnikaviy vositalardan foydalanishga o'rgatish va o'quvchilarning o'qish va o'qishdan tashqari faoliyatida yangi imkoniyatlarini ochish va takomillashtirish maqsadida kompyuter texnologiyalaridan foydalanish.

Darslarda axborot texnologiyalaridan foydalanish pedagoglar oldiga quyidagi talablarni qo'yadi:

- zamonaviy pedagog kompyuterdan foydalanishni bilish;
 - kompyuter yordamida o'qitish vositalaridan foydalana olish va uni o'quv jarayoniga tadbqiq qilish ko'nikmalariga ega bo'lish;
 - o'z bilimini kompyuterli o'qitish bo'yicha doimo takomillashtirib borishi va h.k. .
- Yuqoridagilardan xulosa qilish kerakki, boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi ta'lim-tarbiya ishlarini yuqori saviyada tashkil qilishi darkor. Xususan:
- mashg'ulotlarni davlat ta'lim standartlariga muvofiq holda tashkil qilish va olib borish;
 - darslarni zamonaviy pedagogik usullar va AKT vositalari asosida tashkil qilish;
 - ta'limni tarbiya bilan uzviy holda olib borish, o'quvchilarning ma'naviy-ma'rifiy ongini shakllantirish va h.k. kabi vazifalarni oqilona hal etish lozim.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar, pedagogik va axborot texnologiyalarini o'quv jarayoniga qo'llashga bo'lgan qiziqish, va qobiliyatlarini rivojlantirishni o'ziga xos e'tibor kundan-kunga kuchayib bormoqda. Buning asosiy sabablaridan biri an'anaviy ta'limda o'quvchilarni faqat tayyor bilimlarni egallashga o'rgatilgan bo'lsa, boshlang'ich ta'limda zamonaviy texnologiyalar ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari qidirib topishlariga, mustaqil o'rganib, tahlil qilishlariga, xatto xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishlariga o'rgatadi. Bugungi kunda maktablarda boshlang'ich sinf o'quvchilarini qiziqish va qobiliyatlarini interfaol o'yinlar orqali dars o'tish an'anaga aylanib bormoqda. Ma'lumki, darsning turli xil o'yinlar asosida o'tilishi o'quvchilarning imkoniyatlarini namoyish etish, diqqatni jamlash, bilim va ko'nikmalarini oshirish va kuchli bo'lishlarini ta'minlaydi. O'yinlar orqali darsga bo'lgan qiziqish oshirish foydalanishning asosini o'quvchini faollashtiruvchi va jadallashtiruvchi faoliyat tashkil etadi.

Biz bilamizki, hozirgi ta'lim jaroyonida o'quvchilarimizni qiziqish va qobiliyatlari bo'lishi lozim. Bunda ko'proq o'quvchilarimiz interfaol metodlarga e'tiborni qaratish ta'lim samaradorligini oshiradi. O'quvchilarimiz matematika va ona tili darslariga qo'yilgan eng muhim talablardan biri mustaqil fikrlashga o'rgatishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Baratov SH.O‘quvchi shaxsini o‘rganish usullari.-T,: O‘qituvchi, 1995. -53
2. Iyomova M.Oilada bolalarning ma’naviy-axloqiy tarbiyasi. Nizomiy nomidagi TDPU, 1999. -152 b.
- 3.O‘quvchilarda o‘quv faoliyatiga mas’uliyat xissini tarbiyalash (Oilada va sinfdan tashqari vaqtlarda) //Tuzuvchilar: M. SH.Allamuratova, G.Jo‘raboyeva . T,: O‘Z PFITI 1990. -37 b.
- 4.Boshlang‘ich ta’lim jurnali.